

موانع توسعه کارآفرینی زنان روستایی (مطالعه موردی: شهرستان گرمسار)

سمیه علیدوست

دانشجوی کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات تهران، ایران

فرهاد لشگرآرا

استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۹۲/۱/۲۷

تاریخ دریافت: ۹۱/۸/۳

چکیده

هدف این پژوهش شناسایی موانع توسعه کارآفرینی زنان روستایی می باشد. تحقیق از نوع کاربردی و روش آن همبستگی است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل ۱۱۵ نفر از زنان روستایی شهرستان گرمسار می باشند که به طریق سرشماری و با ابزار پرسشنامه مورد مطالعه قرار گرفتند. به منظور بررسی روایی، ابزار تحقیق در اختیار کارشناسان قرار گرفت و برای سنجش پایایی نیز آزمون مقدماتی از طریق تکمیل ۳۰ پرسشنامه به عمل آمد و ضریب کرونباخ آلفا ۹۰ درصد محاسبه گردید. تجزیه و تحلیل آماری داده ها با به کارگیری نرم افزار رایانه ای SPSSV17 صورت گرفت. براساس یافته های حاصل از تحلیل رگرسیون گام به گام مشخص گردید که از میان موانع مورد مطالعه دو متغیر موانع اقتصادی و آموزشی در مجموع ۱۹ درصد از تغییرات واریانس توسعه کارآفرینی را تبیین کردند.

واژه های کلیدی: کارآفرینی، کارآفرین، کارآفرینی زنان روستایی، موانع، گرمسار.

*نویسنده مسئول مکاتبات، alidoust_s@yahoo.com

مقدمه

وضعیت کارآفرینی زنان در کشور نشان دهنده این مطلب است که علی‌رغم این که نیمی از آحاد جامعه (۴۹/۲ درصد) را زنان تشکیل داده‌اند، سهم آن‌ها در فعالیت‌های اقتصادی کشور تنها ۱۶/۵ درصد بوده است، این امر بیان‌گر این است که زنان در مسیر کارآفرینی با تهدیدها و موانع زیادی مواجه می‌باشند. موانع روان‌شناختی، اقتصادی-اجتماعی، فرهنگی، آموزشی و سیاست‌گذاری در سیستم اشتغال زنان به خصوص زنان روستایی که ۱۳/۹ درصد از جمعیت کل کشور را شامل می‌شوند اخلاص ایجاد می‌کند، لذا شناسایی این موانع به منظور رفع آن‌ها در به‌کارگیری این قشر از جامعه در برنامه‌های توسعه کشور در درجه اول اهمیت قرار دارد (مرکز آمار ایران، ۱۳۸۹).

بر اساس تعریف دیده‌بان جهانی کارآفرینی^۱، کارآفرینی به هر تلاشی که به وسیله افراد برای راه‌اندازی یک کسب و کار جدید (کسب و کارهای کمتر از ۱۰۰ نفر) و خوداشتغالی صورت می‌گیرد، اطلاق می‌شود (زالی و رضوی، ۱۳۸۷).

(Navaz (2009) به نقل از سازمان بین‌المللی کار^۲، کارآفرین را به عنوان یک فرد با مجموعه‌ای از ویژگی‌هایی که به طور معمول شامل اعتماد به نفس، نتیجه‌گرا، ریسک‌پذیری، رهبری و آینده‌گرا است، تعریف می‌کند. بنا به تعریف Djiver (2006) کارآفرینی زنان نیز، فعالیت زنانی است که در زمینه خوداشتغالی مشارکتی، خوداشتغالی مستقل، کارفرمایی و کسب و کارهایی با مالکیت

انحصاری صورت می‌گیرد. مهرانی (۱۳۸۹) نیز به نقل از لاوی زنان کارآفرین را این‌گونه تعریف می‌کند: زنانی که به تنهایی یا با مشارکت، کسب و کاری ایجاد کرده و با قبول خطرهای مالی، اجتماعی، اخلاقی و روانی با خلاقیت و نوآوری محصولات جدیدی را تولید می‌کنند تا در بازار بر رقبا غلبه کنند.

از آنجا که اشتغال زنان همواره با مسائلی مواجه بوده، طبیعتاً کارآفرینی زنان نیز با چالش‌ها و موانع زیادی مواجه خواهد بود. بررسی‌ها و تحقیقات انجام شده توسط Rama-Rao (2008) نشان می‌دهد که سه دسته موانع در مقابل زنان کارآفرین وجود دارد؛ دسته اول: موانعی هستند که برای کلیه زنان و مردان کارآفرین وجود دارد، دسته دوم: موانعی است که به دلیل شرایط خانوادگی، اجتماعی و حقوقی در مورد زنان کارآفرین بیشتر است و دسته سوم: صرفاً موانع زنان کارآفرین می‌باشد. در ارتباط با کارآفرینی، تحقیقات متعددی انجام گرفته است. نتایج پروژه‌های ILO (2011) با عنوان «برابری جنسیتی و توسعه کارآفرینی زنان روستایی در اتیوپی» حاکی از آن است که حذف موانع اجتماعی، فرهنگی، حقوقی، سیاسی و حمایت از محیط‌های کسب و کار، می‌تواند به برابری جنسیتی کمک نماید. Sathiabama (2010) در مقاله خود با عنوان «توانمندسازی زنان روستایی و توسعه کارآفرینی» به این نتیجه رسیده است که زنان کارآفرین با موانعی مثل بازاریابی برای تولیداتشان، مسئولیت‌های خانوادگی و عدم دستیابی آنان به بعضی از فرصت‌ها مواجه هستند.

¹Global Entrepreneurship Monitoring(GEM)

² International Labor Organization(ILO)

همچنین ضرورت پرداختن به مقوله کارآفرینی زنان از آن جهت است که شناسایی موانع پیش روی آنان می‌تواند باعث افزایش خوداشتغالی، افزایش استقلال اقتصادی، یافتن موقعیت اجتماعی بهتر و تغییر موضع زنان (از کارجو بودن به سمت مددکاران کار و کارفرما شدن) در جامعه شود (Ahirrao & Sadavarte, 2010). از آنجایی که یکی از شاخص‌های مهم برای سنجش توسعه هر کشور صنعت زنان و نوع مشارکت آنان در فعالیت‌های اجتماعی است و از طرفی توسعه نیز صرفاً در ارتباط با تولید ناخالص ملی و سطح درآمد سنجیده نمی‌شود و شامل بلوغ اجتماعی نیز می‌گردد و زنان در ردیف بزرگ‌ترین ذخایری هستند که هنوز از وجودشان استفاده بهینه به عمل نیامده است، در عصر حاضر فراهم کردن زمینه‌های تازه برای مشارکت بیشتر زنان و بهره‌گیری جدی‌تر از قدرت تفکر، ابداع و خلاقیت آنان ضروری به نظر می‌رسد (هزار جریبی، ۱۳۸۶).

اهداف تحقیق

هدف کلی این تحقیق شناسایی موانع توسعه کارآفرینی زنان روستایی در شهرستان گرمسار می‌باشد. که در راستای حصول به این هدف کلی، بررسی ویژگی‌های فردی زنان روستایی شهرستان گرمسار؛ بررسی وضعیت بهبود توسعه کارآفرینی از دیدگاه زنان روستایی و شناسایی موانع مؤثر در توسعه کارآفرینی زنان روستایی به عنوان اهداف اختصاصی تحقیق تدوین و مورد مطالعه قرار گرفتند.

(Lashgarara et al., 2011b) در پژوهش خود با عنوان «عوامل مؤثر بر مهارت‌های کارآفرینی زنان روستایی (شهرستان ایلام)» به این نتیجه رسیده است که مهارت‌های فردی مهم‌ترین متغیر مؤثر بر مهارت‌های کارآفرینی می‌باشد. نتیجه تحقیق مهرانی (۱۳۸۹) با عنوان «نگرشی بر موانع اشتغال و کارآفرینی زنان» نشان داد کارآفرینی و ترویج فرهنگ آن، رویکرد مناسبی برای حل مشکل اشتغال زنان به شمار می‌رود. بررسی صناعی و همکاران (۱۳۸۹) پیرامون «به‌کارگیری QFD فازی برای شناسایی و وزن دهی موانع کارآفرینی زنان» بیان‌گر این است که مشکلات عمده زنان کارآفرین در زمینه راه‌اندازی کسب و کار به دو دسته موانع راه‌اندازی و مشکلات ادامه کار تقسیم می‌شود. (Rama-Rao (2008) نیز در مقاله خود با عنوان «موانع کارآفرینی» بیان می‌کند که رایج‌ترین دلیل شکست کارآفرینان، فقدان دانش بازار و عدم آگاهی است.

کارآفرینی به عنوان یک پدیده نوین در اقتصاد، نقش مؤثری را در توسعه و پیشرفت اقتصادی کشورها داراست. کارآفرینی در اقتصاد رقابتی و مبتنی بر بازار، امروزه دارای نقشی کلیدی است، زیرا در یک اقتصاد پویا ایده‌ها، محصولات و خدمات همواره در حال تغییرند و از این جهت که تمام عناصر فعال در صحنه اقتصاد (اعم از تولیدکننده، مصرف‌کننده و سرمایه‌گذار) باید به کارآفرینی بپردازند، لذا شناسایی موانع و مشکلاتی که در مسیر توسعه این پدیده نوین وجود دارد، دارای اهمیت ویژه‌ای است (سید علی پور و جعفری، ۱۳۸۴).

روش پژوهش

از آنجا که هدف تحقیق شناسایی موانع توسعه کارآفرینی زنان روستایی در شهرستان گرمسار می‌باشد، با توجه به مسئله و اهداف، پژوهش حاضر از نوع کاربردی است، روش تحقیق توصیفی (غیرآزمایشی) است و از نوع همبستگی است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه می‌باشد. به منظور بررسی روایی، ابزار تحقیق در اختیار کارشناسان و صاحب‌نظران قرار گرفت و برای سنجش پایایی پرسشنامه نیز آزمون مقدماتی از طریق تکمیل ۳۰ پرسشنامه توسط زنان کارآفرین ساکن در پنج روستای تابعه از شهرستان گرمسار به عمل آمد و ضریب کرونباخ آلفا ۹۰ درصد محاسبه گردید. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل ۱۱۵ نفر از زنان روستایی شهرستان گرمسار می‌باشند که به طریق سرشماری مورد مطالعه قرار گرفتند (در این تحقیق منظور از زنان روستایی، آن دسته از زنان روستایی این شهرستان می‌باشد که در دوره‌های کارآفرینی شرکت کرده‌اند). متغیرهای مستقل این تحقیق شامل موانع فرهنگی - اجتماعی، موانع روان‌شناختی، موانع اقتصادی، موانع آموزشی، موانع فنی و موانع سیاست‌گذاری می‌باشد. متغیر وابسته نیز توسعه کارآفرینی است که برای سنجش آن از ۹ گویه در قالب طیف ۵ مقوله‌ای لیکرت (از خیلی کم تا خیلی زیاد) استفاده شد که میانگین امتیاز پاسخ‌های داده شده، وضعیت نگرش پاسخ‌گویان را در رابطه با وضعیت کارآفرینی مشخص می‌کند. پس از جمع‌زدن، گویه‌ها در سطح فاصله‌ای سنجیده شد. این گویه‌ها عبارتند از: کسب درآمد، دستیابی به استقلال مالی، احساس رضایت از خود، احساس امنیت اقتصادی، یافتن جایگاه اجتماعی و

غیره. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS 17 استفاده شد. برای بررسی ویژگی‌های فردی زنان روستایی نیز از آمار توصیفی بهره گرفته شد و برای شناسایی موانع تأثیرگذار بر توسعه کارآفرینی از آزمون ضریب همبستگی و رگرسیون چند متغیره گام به گام استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که میانگین سنی جامعه آماری مورد بررسی ۳۴/۰۷ بوده که اکثریت این افراد (۷۲/۲ درصد) متأهل می‌باشند. میزان تحصیلات ۴۷ نفر (۴۰/۹ درصد) از زنان روستایی مورد مطالعه دیپلم و تنها ۶ نفر (۵/۲ درصد) دارای تحصیلات ابتدایی می‌باشند. ۲۹/۶ درصد از زنان روستایی شاغل و (۷۰/۴ درصد) از این افراد با معضل بیکاری درگیر بودند. اکثر زنان شاغل (۳۸/۲ درصد) در زمینه صنایع دستی فعالیت می‌کنند که سابقه فعالیت افراد شاغل به طور میانگین ۴/۳۸ سال بوده است، که کم‌ترین سابقه کار ۱ سال و بیش‌ترین آن ۹ سال می‌باشد. همچنین ۴۷/۱ درصد از شاغلین برای شروع فعالیت از سرمایه شخصی خود بهره گرفته‌اند.

در ادامه برای بررسی میزان بهبود توسعه کارآفرینی از ۹ گویه در قالب طیف لیکرت استفاده شد. که برای سنجش میزان بهبود توسعه کارآفرینی (خیلی کم: ۱، کم: ۲، متوسط: ۳، زیاد: ۴، خیلی زیاد: ۵)، کم‌ترین و بیش‌ترین امتیاز برای یک پاسخگو به ترتیب ۹ (۱×۹) و ۴۵ (۵×۹) می‌باشد. پس از کد بندی مجدد، برای وضعیت‌های خیلی کم امتیاز (۱-۹)، کم امتیاز (۱۶-۲۳)، متوسط امتیاز (۳۱-

درصد) بعد از راه‌اندازی کسب و کار، بهبود توسعه کارآفرینی خود را در حد زیاد ارزیابی کرده‌اند.

۲۴)، زیاد امتیاز (۳۲-۳۹) و خیلی زیاد امتیاز (۴۷-۴۰) را به خود اختصاص دادند. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که اکثر پاسخ‌گویان (۴۱/۷)

جدول ۱- دیدگاه زنان روستایی در ارتباط با میزان بهبود توسعه کارآفرینی (n= ۱۱۵)

میزان بهبود	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
خیلی کم (۹-۱۵)	۲	۱/۷	۱/۸	۱/۸
کم (۱۶-۲۳)	۱۱	۹/۶	۹/۹	۱۱/۷
متوسط (۲۴-۳۱)	۴۰	۳۴/۸	۳۶/۰	۴۷/۷
زیاد (۳۲-۳۹)	۴۸	۴۱/۷	۴۳/۲	۹۱/۰
خیلی زیاد (۴۰-۴۷)	۱۰	۸/۷	۹/۰	۱۰۰/۰
بدون پاسخ	۴	۳/۵		
جمع	۱۱۵	۱۰۰/۰		

نما: زیاد

میان: زیاد

طبق یافته‌های جدول شماره ۲ بعد از راه‌اندازی و توسعه کسب و کار، شاخص‌های احساس رضایت از خود با میانگین (۳/۸۳) و کسب درآمد (۳/۶۳) تا حد زیادی بهبود پیدا می‌کنند اما شاخص گسترده شدن حیطه فعالیت برای افراد دیگر با کم‌ترین میانگین (۳/۰۶) در حد کمی بهبود می‌یابد.

در ادامه به منظور اولویت‌بندی وضع بهبود شاخص‌های کسب و کار، از آماره میانگین بهره گرفته شد. بر این اساس که هر گویه ای که دارای میانگین بیش‌تری باشد از اولویت بیش‌تری برخوردار است و بالعکس.

جدول ۲- اولویت‌بندی شاخص‌های بهبود توسعه کارآفرینی زنان روستایی شهرستان گرمسار

اولویت	انحراف معیار	میانگین*	گویه‌ها
۱	۱/۰۲۱	۳/۸۳	احساس رضایت از خود
۲	۰/۹۰۳	۳/۶۳	کسب درآمد
۳	۰/۹۷۶	۳/۵۳	دستیابی به استقلال مالی
۴	۱/۰۴۱	۳/۵۰	احساس امنیت اقتصادی
۵	۱/۱۳۴	۳/۴۷	ایجاد انگیزه برای گسترش فعالیت فعلی
۶	۱/۱۳۱	۳/۴۷	ایجاد انگیزه برای تداوم یافتن فعالیت در محیط روستا
۷	۱/۱۹۱	۳/۴۶	یافتن جایگاه اقتصادی
۸	۱/۲۵۸	۳/۱۲	ایجاد فرصت‌های شغلی برای افراد دیگر
۹	۱/۰۴۵	۳/۰۶	گسترده شدن حیطه فعالیت در محیط روستا

* طیف لیکرت: خیلی کم: ۱ کم: ۲ متوسط: ۳ زیاد: ۴ خیلی زیاد: ۵

در مرحله بعد به منظور بررسی موانع مؤثر در توسعه کارآفرینی، هر یک از متغیرهای مستقل تحقیق (موانع اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، روان‌شناختی، سیاست‌گذاری، فنی و آموزشی) با تعدادی گویه در قالب طیف لیکرت ۵ امتیازی مورد مطالعه قرار گرفتند، که پس از جمع زدن گویه‌های مربوط به هر یک از آنها، هر کدام از این متغیرها به صورت یک متغیر کمی درآمد. از آنجایی که «توسعه کارآفرینی» و متغیرهای مستقل تحقیق هر دو فاصله‌ای می‌باشند در ادامه برای

سنجش رابطه بین متغیرهای مستقل مورد بررسی و توسعه کارآفرینی از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج حاصل از جدول شماره ۳ حاکی از آن است که بین متغیرهای موانع اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، روان‌شناختی، سیاست‌گذاری و آموزشی با توسعه کارآفرینی رابطه منفی و معنی‌داری در سطح ۹۹ درصد وجود دارد و بین موانع فنی و توسعه کارآفرینی رابطه معنی‌داری مشاهده نشد.

جدول ۳- نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین متغیرهای تحقیق با توسعه کارآفرینی

ردیف	متغیر مستقل	متغیر وابسته	میزان r	سطح معنی‌داری
۱	موانع فرهنگی- اجتماعی	توسعه کارآفرینی	-۰/۳۱۵**	۰/۰۰۱
۲	موانع اقتصادی	توسعه کارآفرینی	-۰/۳۳۹**	۰/۰۰۰
۳	موانع سیاست‌گذاری	توسعه کارآفرینی	-۰/۲۵۲**	۰/۰۰۸
۴	موانع روان‌شناختی	توسعه کارآفرینی	-۰/۳۲۳**	۰/۰۰۱
۵	موانع فنی	توسعه کارآفرینی	-۰/۰۴۶	۰/۶۴۳
۶	موانع آموزشی	توسعه کارآفرینی	-۰/۲۸۲**	۰/۰۰۳

$P^{**} < 0/01$

به منظور تبیین تغییرات واریانس توسعه کارآفرینی، کلیه متغیرهای معنادار شده، وارد تحلیل رگرسیونی گام به گام شدند. نتایج تحلیل حاکی از آن است که دو متغیر موانع اقتصادی و آموزشی در مجموع با ضریب تعیین تعدیل شده برابر با $R^2_{adj} = 0/187$

حدود ۱۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته تحقیق (توسعه کارآفرینی) را تبیین نموده‌اند، نتایج حاصل از رگرسیون گام به گام در جداول شماره ۴ آمده است.

جدول ۴- مراحل مختلف ورود متغیرهای مستقل در تحلیل رگرسیونی

مراحل	متغیر	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	اشتباه استاندارد
۱	موانع اقتصادی	۰/۳۳۴	۰/۱۱۶	۰/۱۰۷	۶/۰۸
۲	موانع اقتصادی- آموزشی	۰/۴۴۴	۰/۱۹۹	۰/۱۸۷	۵/۸۰

متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیونی که هسته اصلی تحلیل رگرسیونی می‌باشند در جدول شماره ۵ آمده است. آزمون t مربوط به ضریب رگرسیون

نیز در این جدول نشان می‌دهد که این ضرایب معنی‌دار بوده و در برآورد مقدار Y مؤثر می‌باشند.

جدول ۵- ضرایب استاندارد شده و استاندارد نشده متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون

مرحله	متغیر	B	اشتباه استاندارد B	Beta	T	Sig.
۱	موانع اقتصادی (X_2)	-۲/۳۶۸	۰/۶۰۰	-۱/۹۶۴	-۳/۹۴۷	۰/۰۰۰
۲	موانع آموزشی (X_6)	-۲/۲۴۶	۰/۶۷۵	-۱/۶۵۶	-۳/۳۲۸	۰/۰۰۱
	عدد ثابت (عرض از مبدأ)	۲۰/۶۳۲	۲/۵۵۳	-	۸/۰۸۲	۰/۰۰۰

بر اساس نتایج جدول شماره ۵ معادله رگرسیونی بر حسب B و β به ترتیب به قرار زیر است:

$$Y = 20/632 - 2/368 X_2 - 2/246 X_6$$

$$Y = -1/964 X_2 - 1/656 X_6$$

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق حاضر نشان می‌دهد که اکثریت زنان روستایی (۴۱/۷ درصد) توسعه کارآفرینی خود را در حد زیاد ارزیابی کرده‌اند در حالی که ۱/۷ درصد از افراد بهبود شاخص‌های کسب و کار را در حد خیلی کم ذکر کرده‌اند. نتایج تحقیقات Sathibama (2010) و UNDP (n.d.) نیز موارد فوق را مورد تأیید قرار می‌دهد. نتایج حاصل از ضریب همبستگی بین موانع فرهنگی-اجتماعی، موانع اقتصادی، موانع سیاست‌گذاری، موانع روان‌شناختی و موانع آموزشی نشانگر آن است که بین عوامل مذکور با توسعه کارآفرینی در سطح ۱ درصد خطا رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد و بین موانع فنی و توسعه کارآفرینی رابطه معنی‌داری وجود ندارد. امیری و همکاران (۱۳۸۸) و Arayesh (2011)، زالی و رضوی (۱۳۸۷)، فلاح

جلودار (۱۳۸۶) و ملک‌پور (۱۳۸۴) نیز در تحقیقات خود به تأثیر منفی این موانع، به عنوان عوامل بازدارنده کارآفرینی اشاره دارند. نتایج تحقیقات Lashgarara et al. (2011a) نیز نشان داد که بین عوامل سیاست‌گذاری و آموزشی و توسعه مهارت‌های کارآفرینی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. Farajolah-Hosseini et al. (2009) نیز در تحقیقات خود نشان داد که بین آموزش‌های محدود و توسعه کارآفرینی زنان رابطه معنی‌دار وجود دارد. نتایج حاصل از رگرسیون گام به گام نشان می‌دهد که متغیر موانع اقتصادی با ضریب تعیین $R^2 = 0/116$ مهم‌ترین متغیر تأثیرگذار بر توسعه کارآفرینی زنان روستایی شهرستان گرمسار می‌باشد به طوری که این متغیر به تنهایی بیش از ۱۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته (توسعه کارآفرینی) را تبیین نموده است. نتایج تحقیقات Davis (2011)؛ Ahirrao & Sadavarte (2010)؛ AusAID & Hutchens (2008)؛ Pratt Arayesh (2010)؛ UNDP (n.d.)؛ Zaly & Ruzvi (2004)؛ امیری و همکاران (۱۳۸۸)؛ فلاح جلودار (۱۳۸۶) نیز بر

کارآفرینی ویژه زنان روستایی توسط نهادهای دولتی و غیردولتی پیشنهاد می‌گردد.

منابع و مأخذ

۱. امیری، م.، زالی، م.، و مجد، م. (۱۳۸۸). محدودیت‌های راه‌اندازی کسب و کارهای نوظهور. مجله توسعه کارآفرینی، دوره دوم، شماره ۳، صفحات ۱۰۲-۸۱، قابل دسترسی در: <http://journals.ut.ac.ir/>
۲. زالی، م.، و رضوی، س. م. (۱۳۸۷). پژوهشی در زمینه موانع توسعه کارآفرینی در ایران. تهران: انتشارات دانشگاه تهران، دانشکده کارآفرینی، صفحه ۵۱.
۳. سید علی پور، س. خ.، و جعفری، ح. (۱۳۸۴). نقش کارآفرینی در توسعه پایدار. مجموعه مقالات همایش ملی کارآفرینی. تهران: انتشارات علمی دانشگاه آزاد، واحد رودهن، صفحات ۳۶۱-۳۴۵.
۴. صناعی، ع.، نادیان، م.، ابراهیمیان جلودار، س. ی.، و پور مصطفی، م. (۱۳۸۹). به‌کارگیری *QFD* فازی برای شناسایی و وزن دهی موانع کارآفرینی زنان دانشگاه اصفهان. اولین کنفرانس سالانه مدیریت نوآوری و کارآفرینی شیراز، ۲۷ و ۲۸ بهمن ۱۳۸۹. صفحات ۱۶-۱ قابل دسترسی در: <http://www.civilica.com/copid/MIEA-C01-357-562601.pdf/>
۵. فلاح جلودار، ر. (۱۳۸۶). تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت کارآفرینی زنان روستایی شمال کشور. رساله دکتری رشته ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، صفحات ۵۷-۳۱.

تأثیر عوامل اقتصادی بر کارآفرینی تأکید دارند. در گام دوم تحلیل رگرسیون با اضافه شدن موانع آموزشی به عامل اقتصادی، مقدار ضریب تعیین $R^2=0/199$ به دست آمده است. به این ترتیب مشخص می‌شود که دو متغیر موانع اقتصادی و آموزشی در مجموع حدود ۱۹ درصد تغییرات متغیر وابسته (توسعه کارآفرینی) را تبیین نموده است.

(2009) Farajolah-Hosseini *et al.*; (2011b) Lashgarara *et al.*; و همچنین (2009) Navaz; (2008) Rama-Rao; Sidhu; (2006) Kaur & نیز در تحقیقات خود بر نقشی که آموزش در توسعه کارآفرینی دارد تأکید نمودند. با توجه به نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون می‌توان نتیجه گرفت که موانع اقتصادی و آموزشی تأثیرگذارترین موانع پیش روی کارآفرینی زنان روستایی در شهرستان گرمسار می‌باشند که در مجموع ۱۹ درصد از تغییرات واریانس توسعه کارآفرینی را تبیین نمودند.

پیشنهادها

به منظور رفع موانع اقتصادی زنان روستایی برای توسعه هر چه بیشتر کارآفرینی در منطقه، تخصیص هر چه بیشتر اعتبارات کم بهره ویژه زنان کارآفرین روستایی از سوی دولت و نظارت دقیق بر نحوه توزیع و مصرف آن و اجرای برنامه‌هایی برای تضمین اصل سرمایه در جهت کاهش مخاطرات مالی راه‌اندازی یک کسب و کار جدید توصیه می‌گردد. همچنین در جهت کاهش موانع آموزشی، طراحی و برگزاری سمینارها، کارگاه‌ها و دوره‌های حرفه‌ای کوتاه مدت، میان‌مدت و بلندمدت

- methods priorities. *Journal of Business Science and Applied Management*, 6(2), 1-16.
14. Djivre, J. (2006). Female entrepreneurs of the north breaking ground, current research issue in small business development commerce. Retrieved from <http://www.civilica.com/>
15. Farjolah-hosseini, S. J., Mirdamadi, S. M., & Haj-Hosseini-Nejad, G. (2009). Extension and education factors influencing the success of entrepreneurship among rural women in northern Iran. *Research Journal of Biological sciences*, 4(9), 967-973 Retrieved from <http://www.medwellpublishing.com/fulltext/?doi=rjbsci.2009.967.973/>
16. ILO. (2011). *Promoting women's entrepreneurship development and gender equality, Phase III*. Retrieved from http://www.ilo.org/asia/whatwedo/projects/lang--en/WCMS_099683/index.htm/
17. Lashgarara, F., Azizan, E., & Mehdizadeh, H. (2011a). Factors influencing the effectiveness of entrepreneurship courses on agricultural graduates at the Ilam province in Iran. *African Journal of Agricultural Research*. 6(14), 3428-3431. Retrieved from <http://www.academicjournals.org/AJAR/>
18. Lashgarara, F., Roshani, N., & Omid Najafabadi, M. (2011b). Influencing factors on entrepreneurial skills of rural women (Ilam cities in Iran). *African Journal of Business Management*, 5(14), 5536-5540. Retrieved from <http://www.academicjournals.org/AJBM/>
19. Navaz, F. (2009). Critical factors of women entrepreneurship development in rural Bangladesh. *The (BDRWPS) Bangladesh Development Research Working Paper Series*. Retrieved from http://www.bangladeshstudies.org/files/WPS_no5/
۶. مرکز آمار ایران. (۱۳۸۹). برآورد جمعیت شهرستان‌های کشور. سایت مرکز آمار ایران، آخرین تاریخ بازنگری ۲۱ فروردین ۱۳۹۰ قابل دسترسی در: <http://www.amar.org.ir/>
۷. ملک‌پور، ع. (۱۳۸۴). زمینه‌ها و موانع فرهنگی توسعه کارآفرینی در ایران. مجموعه مقالات همایش ملی کارآفرینی، تهران: انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، صفحات ۴۴۷-۴۲۷.
۸. مهرانی، ا. (۱۳۸۹). نگرشی بر موانع اشتغال و کارآفرینی زنان. اولین کنفرانس سالانه مدیریت، نوآوری و کارآفرینی شیراز، ۲۷ و ۲۸ بهمن ۱۳۸۹. صفحات ۱۰-۱ قابل دسترسی در: <http://www.civilica.com/copid/MIEAC01-691-562612.PDF/>
۹. هزار جریبی، ج. (۱۳۸۶). کارآفرینی. چاپ دوم. تهران: انتشارات پژوهشکده امور اقتصادی. صفحات ۲۳۲-۲۱۰.
10. Ahirrao, J., & Sadavarte, M. N. (2010). Social & financial constraints of rural women entrepreneurs: A case study of Jalna district in Maharashtra. *The International Referred Research Journal*, 2(20), 14-17.
11. Arayesh, B. (2011). Examine some of the problems and obstacles women university graduates in the field of business. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 5(7), 692-695. Retrieved from <http://www.insipub.com/ajbas/2011/July-2011/692-695.pdf/>
12. AusAID, K. D., & Hutchens, A. (2008). *Women in business in samoa*. Retrieved from http://www.ausaid.gov.au/publications/pdf/pwpsd_samoa.pdf/
13. Davis, A. (2011). Rural and urban women entrepreneurs : A comparison of service needs and delivery

20Empowerment%20and%20Entrepreneurship%20Development.pdf/

23. Sidhu, K., & Kaur, S. (2006). Development of entrepreneurship among rural women. *The J.Soc.Sci*, 13(2), 147-149. Retrieved from <http://www.krepublishers.com/>

24. UNDP. (n.d.). *Information brief micro entrepreneurship development for women and youth*. Retrieved from <http://www.undp.org.bd/projects/prodocs/REOPA/Micro%20Entrepreneurship%20development%20for%20women%20and%20youth.pdf>

20. Pratt, M .K. (2004). *Women entrepreneurs still face barriers to financing*. Retrieved from <http://www.bizjournals.com/sanjose/stories/2004/10/04/focus5.html/>

21. Rama-Rao, V. S.(2008). *Barriers to entrepreneurship*. Retrieved from <http://www.citeman.com/4433-barriers-to-entrepreneurship.html/>

22. Sathiabama, K. (2010). *Rural women empowerment and entrepreneurship Development*. Retrieved from <http://www.microfinancegateway.org/gm/document1.9.43775/Rural%20Women%20/>

Archive of SID